

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
 За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
 За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
 Преплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.
 Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Преплата се шаље непосредно Администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручице г. Велику Игмановићу, к. и. агенту у Котор.
 Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.
 Главно се шаљу Администрацији и наплаћују се: за сваку рјеч или број од пет цифара из петит слова по 4 паре за први пут, а за сваки даљи пут по 2 паре, из виших слова сразмерно више. Најмањи оглас наплаћује се 1 перпер. — Осим напријед-именоване цијене од рјечима, наплаћује се по закону о таксама још по 50 пара за свако поједино оглашавање.

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: М. Павловић

Дворске и дипломатске вијести

— Његово Величанство Краљ Господар налази се на Ријеци.

— Њено Им. Височанство Велика Руска Књагиња Милица допутовала је на Цетиње.

— Као и у првој периоди рата, тако а сад, послје обновљеног непријатељства сви женски чланови Краљевског Двора предано и с највећом пожртвованашћу предузели су његовање и старање око рањеника, предњачећи у сваком погледу при томе. Док се млађи женски чланови Краљевског Двора готово и не одвајају од рањеника и старања око њих, дотле Њено Величанство Краљица са Њ. Краљ. Височанством Књагињом Нашљедницом обилази све рањенике смјештене на Цетињу, милостиво се распитујући од једног до другог и с правом љубављу благоизвољевају се дуже задржати међу њима.

— Г. г. Лазар Мијушковић и Лујо Војновић, који су заступали нашу државу у преговорима о миру у Лондону, прекинуто су допутовали на Цетиње.

Изјава Свете Столице

Данас сам примио званични демант од Свете Столице да је потпуно неистинита и без икакве основне вијест, коју су донијели „Ријечки Нови Лист“, „Пучка Слобода“ и други листови, да се Свети Отац Папа обратио у Лондон, Берлин и Беч молбом да се Скадра додијели Арбанији, „јер спојити га са Црном Гором значило би изручити оно становништво његовим непријатељима“. Та је вијест тенденциозно протурена у јавност. Јер, познато је, да Папа Пије X, као и његов блаженопочивши претходник Леон XIII гаји према Црној Гори и њеном витешком Владару најсрдљивије симпатије. Пошто ме Света Столица опуномоћила да званично побијем ту вијест, најуљудније молим то уредништво да изволи у најпрвом броју званично публиковати ову свечану изјаву Свете Столице, јер поменута лажна вијест дира у најсветије осјећаје многобројних данашњих католика Црногораца, који као вјерни синови ове земље радосно крв пролијевају за свога љубљенога Господара и отаџбину.

Архиепископ Добрећки
 Примас Српски

ТЕЛЕГРАМИ

— Наши извјештаји —

Грујемир, 26. јануара. — Ноћас није прекинула борба, која се данас великом жестином наставља на цијелој линији. Прошле ноћи на целокупном фронту топовска и пушчана палба. Наше трупе прекинуле су жице испод опкопа на Бардањолу. Турци су у три маха ноћу покушали повратити изгубљене положаје, али сва три пута били су сузбијени са огромним губитцима. Највише узвишење на Бардањолу потпуно опкољено од наше војске. Очекује се или јуриш или предаја опсједнутих Турака на Бардањолу.

Заробљени турски војници од јучерашњих бојева причају занимљиве појединости из опсједнутог Скадра. Сви потврђују да је Хасан Риза убијен. Војсци у вароши је било познато да је примирје закључено. Код ње је самопоуздање пало а нема много воље да се бори, али официри је драконским мјерама тјерају у борбу. Неколико војника је неки дан јавно стријељано због непослушности, да би се остали заплашили. Хране поналаже, али муниције имају довољно; сваки војник добија дневно по 150 фишека.

Мурићани, 26. јануара. — Јуче послје подна наступила је деснокринна колона приморског одреда успјешно и заузела село Цуос испод самог утврђења Тарабоша. Лијевокрилна колона такође је наступила десном обалом Скадрског Језера и примакла се у непосредну близину села Широка. Центар је учинио знатне успјехе; на име она одјељења, која су одређена да раскидају жицу бомбама, синоћ су у 5 часова под успјешном артиљеријском ватром раскинула жице на дванајест мјеста помоћу експлозива. Сваки је отвор велик од четири до пет метара. Иза тога је наређено наступање пјешадије, која је заузела позиције при дну самога утврђења. Ноћ није боја прекидала све до саме зоре, а јутрос је рано настављен, и трајао је цијелога дана са истом жестином као и јуче. Наше су трупе у центру на 150 до 200 метара пред првим турским шанчевима. Наступање је веома оштрено и мора се ићи побабушке и пред собом стварати шанчиће. Братска србијанска војска примакла се Брдици и већ је почела напасти. Нада је да ће Тарабош ускоро бити наш.

Грујемир, 27. јануара. — Данас у 3 сата по подне наша војска на јуриш је заузела висове и шанчеве Великог Бардањола. Непријатељ се по губитку Великог Бардањола у нареду повлачио на Мали Бардањол, гдје је одмах био изложен нашој артиљеријској ватри, која га на тјера у бјегство према вароши преко моста на Киру. Непријатељ се разбежао пут Скадра, остављајући за собом мноштво мртвих и рањених ушљед наших шрапнела, који су га гонили и у непријатељске трупе уносили страву и метеж. По заузећу Бардањола јачина боја попустила је на цијелој линији.

Грујемир, 27. јануара. — Послје је упорне тродневне борбе трупе зетског одреда данас у 4 сата послје подне на јуриш још нечувен и невиђен заузеше све главне висове и веома јако утврђења свим препречним средствима опкољена Великог Бардањола.

Грујемир, 27. јануара. — Губитци при заузећу Бардањола у тродневној очајној борби износе што мртвих и рањених 2500, а са турске стране око 4000 нађених на бојишту.

Мурићани, 27. јануара. — Синоћ око 5 сати наша су предња одјељења ушла у прве шанчеве утврђења Тарабоша. Борба је била очајничка. Освојени су шанчеви на бајонете. Губитци су доста знатни и с једне и с друге стране. Наше

су трупе успјеле да се ушанче на дугачкој борбеној линији. Бој је трајао и по ноћи, а јутрос су Турци великим појачањима покушале, да наше трупе потисну, али захваљујући успјешној ватри артиљерије и митраљеза, као и живој пушчаној палби турски је покушај остао без успјеха. Данас послје подне палба је ослабила. Наши су одржали своје позиције. Наша левокрилна колона заузела је Широко и сад се налази између Широка и Скадра, одржавајући везу с нашим положајима на Тарабошу. Деснокринна колона налази се у јучерашњем положају.

Грујемир, 27. јануара. — На Тарабошу и Брдици борба једнако траје већ три дана. Ма да трупе имају да се боре противу утврђења опкољених жицама, ипак постепено успјешно напредују. Заузето је до сад већ неколико шанца путем обостране борбе бомбама и бајонетом. Губитци знатни с обје стране, али број није утврђен пошто акција непрестано траје.

Грујемир, 28. јануара. — Појединости битке на Бардањолу све више плету лаворове вијенце слави црногорског оружја. Непријатељ је био утврдио Бардањол изврсно. Био се искористио свијема средствима савремене технике и њеним проналасцима. Опкопи на Бардањолу и његови шанчеви савршенство су данашње полске фортификације. Генерал Вукотић одмах послје свршеног боја прегледао је сва утврђења. Његов и његова штаба извјештај гласи, да се свако мора чудити како је такво утврђење било могуће заузети кад се узме у обзир и позната храброст турског војника. Одсудни бој, односно покољ у шанчевима Бардањола трајао је више од два сата. Непријатељ се био заклонио у ровове метар дубоко са врећама пуним пијеска, које су споља служиле као грудобрани. Наши храбри војници најприје су испресијецали препоне и три реда жица и неустрашиво извршише своју дужност; падаху под кишом непријатељских куршума, али не узмицаху. Официри показиваху чуда храбрости: у првим редовима испред војника скакаху преко разних препона, полагајући испред шанчева своје главе. Огорчење, жестина и општи јуначки полет захватио је редове наших војника, носећи их као вихор у сигурну смрт. Јуче у 1 сат и 40 минута доспјеше до крајњих рубова непријатељских шанчева. Наста страховити метеж. Три црногорска барјак залепшаше на првим врховима Бардањола. Краљ, Нашљедник и Књаз Петар са узвишења на Грујемиру прате потоњи чин крваве бардањолске драме. Отподе и јуриш. Кроз дурбине се виде масе наших војника како се разлијетају по шанчевима. Краљ силно узбуђен и сви са њиме, скида капу у знак узвишености и светиње историског тренутка кад његови храбри војници у маси полагају живот за домовину, одлучујући својим јуришем побједу на Бардањолу. Непотраја четврт сата а телеграфски извјештаји од генерала Вукотића и генерала Беџира саопштише, да је врх Бардањола зау-

зет. Љешине напунише простране и дугачке опкопе. Из доњих положаја Турци нагоше у дивље бјегство низа страну. Непрестано их стижаху и десетковаху шрапнели наших топова, који су одлично гађали и у редовима непријатеља стварали страву. Послје поља сата могло се на дурбину видјети у масама бјегство непријатеља у правцу вароши. Комора, коњи, рањеници, војници, кари — све се помијешало у општи неред и забуну. Утицај наше побјезде био је на непријатеља силан и поразан. Број жртава на нашој страни још се не може тачно утврдити, али у сва три дана битке цијени се да смо имали око 2500 мртвих и рањених.

— Кор-Виро —

Софија, 26. јануара. — Јуче су Турци на Чаталци извршили наступање у три правца: Једна колона од шест батаљона под заштитом артиљерије с тврђаве Ђаур Табја и топова с двају крстарица и торпилера, који се налазаху у Бујукчекмеце кренула се на бугарске трупе, које бијаху у положајима у Арнауткеју. Енергичним нападом Бугари бацше Турке пут моста Бујукчекмеце, видјевши се између двије ватре артиљеријске и пјешадиске, дошле преко Карасуа и не сачекавши Бугаре. Трећа колона, у јачини једног пука с митраљешким одјељењем и батеријом брдских топова, кренула се из села Југчели. Бугарске трупе нападохе овај пук бајонетима и он је одступио у највећем нeredу, оставивши на бојишту све своје мртве и рањене. Осим тога сви покушаји турски да пријеђу у офанзиву код Јеникеја, Лазаркеја у зони Деркоса потпуно су пропали и Турци су се склонили у њихове прве положаје. Цијелога дана су бугарски авиоплани вршили извиђање над Чаталцом. Бомбардовање Једрена непрестано се врши с успјехом.

Софија, 27. јануара. — Турци су јуче предузели офанзиву противу бугарских трупа пред Булаиром. Ожесточени бој трајао је до три сата послје подне и у то вријеме Бугари пријеђоше у офанзиву и енергично потјераше Турке до под самог тврђавом Булаир. Турци су у повлачењу оставили огроман број мртвих и рањених. Турски заробљеници причају да је на турској страни учествовало шест дивизија. Бугарске трупе држале су се непоколебљиво. У сумрак је непријатељ покушао да изврши искрцавање на околици Шаркеја, гдје су се 20 бродова били појавили. Тек се почела искрцавати турска пјешадија, Бугари јој нанавише знатне губитке, затим су се бродови одмах удалили. Бомбардовање Једрена напредује. Турски дезертери причају, да трупе и становници вароши беже из једног у други квартал, тражећи склоништа од топовских метака. На линији Чаталци сваки покушај Турака да пријеђу у офанзиву свршио се поразом потпуним. Међу рањенима и погинулима има доста Арапа. Покушај искрцавања Турака код Подима на сјевероистоку Странице такође је пропао. Турске су трупе

сузбијене оставиши педесет мртвих на бојишту.

Биоград, 27. јануара. — Пресбирио демантира категорички вијест, да су три српска батаљона била заробљена пред Скадром и да је пуковник Поповић дигнут с положаја командата у Драчу. Пуковник Поповић је постављен за командата српске војске, која оперише пред Скадром.

Букурешт, 27. јануара. — Влада румунска наименовала је Гику, посланика у Софији, за делегата у преговорима бугарско-румунским.

Цариград, 27. јануара. — Ноћас у осам сати пожар је почео да бјесни у кварту Топхане близу италијанске болнице која је опкољена пламеном, али захваљујући живом посредовању мрнара са страних бродова болница је изван опасности. До сада је изгорело тридесет кућа.

— Гласови о забрани пролаза Дарданелами побијају се званично. — Изашла је ирада, којом се дозвољава пролаз крстарици француској „Виктор Иго“, која ће доћи као трећи француски стационер пред Цариградом. — Положаје, које је турска војска раније била напустила код Кавака, поново их је отела од Бугара, који су поднијели јаке губитке. — Бугарски аероплан, који је летио поврх Једрена, морао се удаљити ушљед турског гађања. — Бомбардовање Једрена траје дан и ноћ, али наноси врло незнатне повреде. Храброст царске војске достојна је похвале. — Консули у Једрену поновили су њихово тражење, да се образује неутрална зона гдје би се странци склонили или да им се дозволи да изађу из Једрена, преко бугарских линија. — Министар унутрашњих дјела изјављује да је неоснован глас о ријешењу министарског савјета да је исто пристало да уступи Једрене и закључи мир с тим, да се у Једрену постави представник калифе. Министар побија вијест о размрицама у војсци. Говори се, да су консули у Једрену протестовали против начина бомбардовања, који се противи хуманитарним начелима.

Цариград, 28. јануара. — Јуче је велики везир летио у аероплан у Сан Стефано. Спремају се још три аероплана који ће учествовати у операцијама. — Пренос трупа за Галипоље и Родосто продужава се. Један дио трупа одређен је за Мидију на Црном Мору. У министарству војном не зна се ништа о успјеху искрцавања. — Пожар у Топхани угашен је јутрос у два сата; изгорело је само сто педесет кућа.

Софија, 28. јануара. — Турци нијесу данас ништа покушавали на Мраморном Мору, што даје мислити да су напустили намјеру искрцавања ушљед претрпљеног неуспјеха јуче. — Краљ у пратњи принчева и министра Теодорова отпутовао је из Димотике у Дездеагач.

Цариград, 28. јануара. — Бивши велики везир Хаки паша јуче и данас дуго је конференсао на Порти са великим везиром; тврди се, да ће му се повјерити мисија да води полузваничне преговоре о миру са изасланицима бугарским, с којима ће се састати у Букурешту. Један од изасланика био би посланик бугарски у Букурешту.

Софија, 29. јануара. — Прошле суботе јаке турске трупе покушале су да пријеђу у офанзиву на галипољском полуострву, али послје жестоке борбе непријатељ је разбијен и утекао пут Булаира. Бојно поље покривено је мртвима, пушкама, топовима. Међу погинулим налазе се и двадесет турских официра. Турци су претрпјели огромне губитке и оставили на бојишту заставе, топове, митраљезе и масу муниције. Бугари су имали 412 војника и пет официра рањених, два

официра погинула, дочим се број погинулих војника још није утврдио, али изгледа да је врло мален.

Софија, 29. јануара. — Краљ је приспио. Што се тиче покушаја искрцавања код Подима јављају се шљедећи подаци: Јуче у 7 сати у јутро двије крстарице, два торпилера и два брода долазећи из Карабуруна искрцале су 250 војника пред селом Подимом. Десети погранични бугарски батаљон напао је Турке и успркос паљбе с крстарица натјерао је непријатеља у бјегство на бродове. Турци су оставили на бојишту 25 мртвих и 16 заробљених. Бугари су имали 3 мртва и 18 рањених. Један сат касније бродови су даље отпловили. Сви покушаји турски код Чаталце да пријеђу у офанзиву пропали су; свуда су сузбијени са великим губицима. Једрене се непрекидно бомбардује.

Париз, 29. јануара. — „Тану“ јављају из Лондона да је амбасадор турски молио Греја да покрене иницијативу велесила у корист мира. Греј је изјавио да је готов, ако Турска учини званично тражење. Амбасадор је одговорио да му није наређено да поднесе формално тражење, него само да подстакне иницијативу велесила, којих ће посао бити да ту иницијативу предузму или не. Греј је одговорио да је с обзиром на околности потребно прецизније тражење Турске. Према полузваничном саопштењу ријешено је на основу конференције амбасадора у Лондону, да се образује у Паризу међународна комисија која ће проучити питање појеле отоманских дугова између Турске и савезних држава. Хавас наводи да је ова вијест преухитрена.

Цариград, 29. јануара. — „Икдам“ вели, да пошто су преговори вођени између извјесних амбасадора, довршени, то је ријешено да се у току рата поведу преговори о миру, које ће водити бивши велики везир Хаки паша. Званични кругови портини демантирају ту вијест, изјављујући да Хаки паша иде у Европу преко Констанце и да је истом повјерена полузванична мисија. Хаки паша ће посјетити Беч, Париз, Лондон затим Берлин. Решид паша остаје у Лондону стога што је свака мисија оставила по једног члана ради праћења рада конференције амбасадора. Односно мисије Хаки пашине добро обавијештени кругови изјављују да Хаки иде у Лондон да ступи у везу са конференцијом амбасадора односно евентуалног закључења мира. Мисија је одлучена на предлог учињен иницијативом једног турског амбасадора, којим се иде на то да у име Турске шест велесила поведу полузваничне преговоре о миру на основици предлога изложених у потоњој ноти портиној. — Вечерње новине доносе вијест о великом успјеху турском код Јањине. Есад паша, претварајући се да се повлачи, изава те га Грци нападаше, бокови турске војске отворише жестоку ватру и нанијеше Грцима страховити пораз, који су морали едступати под ватром са тврђаве Бизани, изгубивши 1800 мртвих. — Према вијести, која није још званично објављена, Бугари су се повукли у унутрашњост код Миррифито, оставивши много заробљених, 1800 од којих су 600 рањених. Турске трупе су заузеле Миррифито и продужиле наступање пут Кешана; турске патроле већ допиру до Мурадле. — Што се тиче операција на Родосу, постоје званична потврђења, да је искрцавање извршено успјешно и да турске трупе нападају на Бугаре који се повлаче у унутрашњост. Неколико Бугара заробљено. Борбе у Галипољу трају. Турци су одагнали не-

пријатеље са висова Екмајила и отели им два топа, од четири који бјеху на том положају. — Положај у Чаталци сасвим је повољна за Турке.

Цариград, 29. јануара. — Званично саопштење министарства војног доноси: Прекјуче није било никакве промјене, на десном крилу на Чаталци; оно је одагнало непријатеља у правцу Аклана. Једно наше одјелење које је ишло у извидницу ушло је зором у Чаталцу и варош заузело. Непријатељ је напустио висове Белук који доминирају Чаталцу. Наше трупе које се налазе у Бабатургас узеше на бајонетски јуриш висоравне који постоје на западу тог мјеста. Само се десет Бугара спасло; један је официр заробљен. Наша коњица заузела Бигадос; Бугари су одступили на запад. Грци су извршили нови напад на Јанину, али нијесу успјели. У Булаиру је мирно; Бугари утврђују положаје наспрам Булаира. Седам до осам јединица грчке флоте, која се налазе код Имброса, и два брода пуна трупа грчких дођоше до обале Ајвахика, али су биле сузбијене.

Цариград, 30. јануара. — У прекјучерањим борбама код Кавакала близу Булаира Турци су изгубили 1200 мртвих и рањених, међу њима неколико официра.

Цариград, 30. јануара. — Друштво источних жељезница поправила линију и мостове између Хадемкеја и Чаталце, које су Бугари били разрушили.

Цариград, 30. јануара. — Јуче су се такође укрцале нове трупе са 36 топова за обалу на Мраморном Мору. До сад је послано да се искрца око 60.000 војника здравих и добро снабђених. Нема још никаквог званичног потврђења о успјеху искрцавања, али се говори да су покушаји пропали.

Париз, 30. јануара. — „Хавас“ доноси из Констанце да је турска оклопница „Асри Тефик“ насукана на камење код Карабуруна. Предњи дио је у води; ситуација је очајна.

Цариград, 30. јануара. — Тврди се, да се оклопница „Асри Тефик“ насукала у Црном Мору. Овдје се говори да је оклопница повријеђена бугарским топовима.

Париз, 30. јануара. — Пошто је Бугарска одбила да се не утразира један квартал у Једрену, гдје би се странци могли склонити, то је Француска поново тражила да се њеним поданицима дозволи излазак из вароши.

Софија, 30. јануара. — Краљ, дирнут јуначким држањем седме дивизије, која је у битци код Булаира разбила шест турских дивизија, упутио је похвалу тој дивизији. По допунским подацима та је битка била за Турке велики пораз. До сада су Бугари укопали 2500 љешева турских, а још има неукопаних на бојишту око 3000. Турске трупе које су се искрцале код Шаркеја биле су у јачини двију дивизија. Искрцавање је трајало два дана, а трећег дана у јутро нападаше их Бугари жестоко; око три сата послје подне опкољени Турци муком се дочепаше обале, гоњени пјешадијом и артиљеријом бугарском. Укрцавање се извршило у највећем нереду под заштитом топова с бродова. Овдје се особито одликовала бугарска брдска артиљерија, која је била изашла на саму обалу и својом шрапнелском ватром знатно косила непријатеља, производећи дивљење, јер је ово јединствени случај гдје је брдска артиљерија улазила у борбу са ратним бродовима. Турски су се бродови удаљили пратећи транспорте.

Софија, 30. јануара. — Од наставка рата Турци непрекидно пу-

штају вијести о некаквим сјајним њиховим успјесима. Да би се довршило са тим баснама цариградским, главни квартал Бугарске категорички изјављује, да до сада није било нигдје друго покушаја искрцавања него у Подиму и Шаркеју, гдје су Турци сузбијени са губитцима, који су већ познати. Никакво озбиљније сукоба није било на Чаталци. Што се тиче Галипоља то је довољно рећи да су Турци у Булаирској битци имали 15.000 мртвих и рањених.

Атина, 30. јануара. — Најкатегоричније се побија вијест о тобожњем успјеху турском код Јањине, гдје су бајаги 1800 Грка изгинули.

Цариград, 30. јануара. — Јутрос је изненада избачен један бојни метак с руске оклопнице „Ростислав“, која се налази пред Цариградом. Метак је ударио у кеј Топхане убивши два човјека. Руси веле да је то случајно ушљед вјежбања, али је чудновато да се „Ростислав“ служио убојним метцима при вјежбању. Командант је ишао да се извини код обалских власти. Догађај је произвео у вароши врло непријатни утисак.

Рим, 30. јануара. — „Трибуна“, говорећи о Скадру, вели да треба тим више жалити проливање крви што је јасно, да ће судбину Скадра ријешити не исход опсаде већ велике силе.

Атина, 30. јануара. — Веницелос је приспио.

Цариград, 31. јануара. — Утврдило се, да приликом јучерашњег догађаја с брода „Ростислава“ није било људских жртава. Зрно је било малог калибра и ударило је не само у кеј, него и у џамију на Топхане, али не учинивши велике штете.

Цариград, 31. јануара. — Према вијестима из Скадра, Црногорци не могу више вршити опсаду и не смију нападати, јер су им Срби одрекли помоћ. (?)

Лондон, 31. јануара. — „Рајтер“ је обавјештен, да је назад неколико дана Тефик тражио интервенцију великих сила у корист мира, али му је одговорено да је интервенција немогућа докле год Турска не поднесе усвојиве услове. Држи се, да Хаки паша носи нове предлоге. Амбасадори су се јуче бавили тражењем Турске. У петак ће предузети расправљање о Арбанији.

Цариград, 31. јануара. — Званични билтен министарства војног доноси: Прекјуче батерије с Ташоцака и Јаситепе отворише жестоку паљбу на непријатељске батерије код Једрена, која је трајала дан и ноћ. Непријатељ је изненада напао наш источни фронт; жестоки бој је трајао четири сата; наше су трупе осувале своје положаје. Непријатељски аероплани бацају бомбе у Једрене без успјеха. Код Чаталце извидница послана с нашег десног крила допрла је до брежуљка Акарана на истоку од Калфакеја. Према изјави двају бугарских заробљеника, непријатељ се бави утврђавањем Синкели; његова се коњица налази у Чорлу. Синоћ и јутрос било је озбиљних бојева код Булаира; резултати су непознати. Говори се, да су Турци заузели Синкели. — „Алемдар“ сазнаје да су Турци код Јанине напали у кланцу Заворко на Грке и послје жестока боја од 3½ сата Грци су потучени. Од једног пука остало је само 8 војника, од којих су 6 рањени. Турци су отели 13 топова и велику муницију.

Софија, 31. јануара. — На свима тачкама операција било је прошле ноћи мирно. — Изасланици бугарско-румунски Сарафов и Гика састали су се јуче први пут и на

најпријатељски начин расправљати отворена питања.

Тријест, 31. јануара. — Првог марта овдје ће бити конгрес иза сланика свију колонија арбанаских у Европи, Египту и Америци.

Димотика, 31. јануара. — Главни квартал изјављује да су цариградске вијести о тобожњим побједама турским потпуно лажне. Сви покушаји искрцавања турака на Црном и Мраморном Мору су сузбијени, особито у Шаркеју, гдје су Турци одагнани, изгубивши више од хиљаду мртвих и рањених. Вијести о искрцавањима у Родосту, Силвири, Мириофито и Мидији потпуно су лажне. Опсада Једрена врши се правилно и трупе бугарске напредују методично пут линије форова, стјешњавајући непријатеља на тој линији.

Софија, 31. јануара. — Бугарска агенција јавља: Бомбардовање Једрена непрекидно траје. Турски покушаји изласка 28. и 29. о. м. сузбијени су са огромним губитцима турским, који прелазе хиљаду људи. На Чаталци и Булаиру ситуација је неизмјењена. Цијела обала од Силвири до Булаира у рукама је бугарским.

Цариград, 31. јануара. — Запитан односно лондонске вијести, да ће се преговори о миру неодложно повести, велики везир је изјавио да вијести нијесу лишене истине. Преговори се могу повести на основу потоње ноте портине, а ја се нијесам примио великог везирства само у тој цијели да продужим рат него да свим напорима постигнем закључење мира, а под условима који би што је више могуће очували интересе земље. Тврди се, да је порта упутила окружницу свима амбасадорима да сондирају велике силе били се могли повести преговори о миру на основу те ноте.

Беч, 1. фебруара. — Хаки паша је приспио.

Биоград, 1. фебруара. — „Политика“ тврди, да се јуче министарски сајет бавио неколико сати питањем о пословима српско-бугарским.

Софија, 1. фебруара. — Приликом неуспјелог искрцавања турских трупа код Шаркеја, Турци искасапише сто педесет хришћана, махом жена и дјеце. Утврђено је да се међу тим трупама налазио Енвер беј.

Цариград, 1. фебруара. — Новине побијају вијест да је султан упутио својеручно писмо цару Вилхелму, којим тражи његово посредовање. Тврди се, да је Тефик пашин предлог односно иницијативе поднесен Греју, пропао. Према сигурним вијестима, искрцавање Енвер беја није успјело. 20.000 војника се било искрцало између Родоста и Шаркеја, али су се ушљед јаче силе непријатељске морали поново укрцати и отпловили су, како се вели, пут Галипоља.

Беч, 1. фебруара. — Новине доносе вијест да је Хаки паша вечерас отпутовао у Лондон.

Дринопоље

Положај је Дринопоља јединствен. Град лежи на три брежуљка, који су растављени ријекама Марицом и Тунцом. Пет километара југозападно од града утиче дивља Арда у Марицу. Преко Арде саграђен је мост за жељезницу, која иде из Цариграда преко Дринопоља у Филипопољ. Мост је грађен напријед од дрвета, јер се штедило. У почетку седамдесетих година прошлог вијека саградиле су ову жељезницу друштво барона Хирша.

Кад је за вријеме руске окупације 1877—78. један жељезнички воз пун војника прелазео преко моста, сруши се мост и том приликом заглави неколико стотина руских војника. Друштво је морало платити велику оштету, а осим тога подијуг је нов мост од камена и жељеза. Сад је мост још добро одржан,

па су бугарске жељезнице за вријеме прилике могле возити на Чаталцу. Од понедељника тешко да могу Бугари користити се мостом, јер лежи у домаћају топовске ватре са дринопољске тврђаве.

Ријеке Марица и Тунца и Арба, које теку кроз Дринопоље, нијесу регулисане, и кад надође вода, проузрокују велику штету, нарочито у нижим дијеловима града. А баш у тим дијеловима леже лијене башче са поврћем и јагодама, којима поплава велику штету наноси.

Дринопоље је особито јако утврђено. Од назад 30 година издала је турска влада око 40 милиона франака на утврђивање.

Становништво је веома шарено: Турци, Бугари, Грци, Јермени и Јевреји. Бугари станују у предјелима: Киришћане и Каик, Илдараин и Ат-Мејдан. Трговина је у рукама Грка, Јермена и Јевреја. Бугари су већином ратари и занатлије. Улице Дринопоља већином су уске и кривудава, права источна варош. Куће су несолидно грађене и веома су често жртве ватре.

На вишим и здравијим мјестима леже џамије, међу којима прво мјесто заузима џамија султана Селима II. (2524—1547). Џамија је ванредно лијепа, са четири минарета, а сваки минарет са по три реда, обилазишта за музејана. Џамија има 1000 прозора, од којих је један затворен, јер се фантазији народа боље свиђа, кад говори о величини градње ове џамије, да „Докус јус доксан докус“ (999) мјесто „бин“ (100) прозора. Грађена је од гранита и мрамора и важи као најљепша грађевина на цијелом балканском полуострву.

У Дринопољу има много палача, које су дијелом преграђене у касарне. Између осталих дринопољских знаменитости вриједан је да се спомене: „Али Паша Чарсиси“ пијаца Веј Паше.

Пијаца је дуга око један километар, а грађена је као тунел од камена. На њему су саграђени дућани, у које не допире сунце, па је унутра увијек тама. Зрак је веома лош, и трговци су због тога сви од реда блиједи и мршави. У 8 сати у јутро отвара се пијаца, а у 7 у вече затвара. На пијаци нема по ноћи ни живе душе, осим ноћног стражара, расванције, који од часа до часа куца дебелим штапом у камење, да покаже да има, ко чува дућане.

Гостионица у европском смислу нема, него су то мале каване и чајнице. Гостионице су већ због тога непотребне, јер Турци не пију алкохола.

Клима је веома блага. Зима траје само два мјесеца, околина Дринопоља веома је плодна.

Према турској статистици, у Дринопољу има 79.000 становника, од којих су половина Турци (рачунајући ту и чиновнике и војску), а друга половина састоји се појединачно из Бугара, Јермена и Јевреја. У Дринопољу дакле има око 10.000 Бугара. У самом дринопољском вилајету, Турци су у знатној мањини. Тај вилајет има шест санџака; једренски, лозенградски, дедеагачки, гимулдински, подоски и галипољски; само дедеагачки и гимулдински имају турску већину (231.000 Турака, наспрам 92.000 православних); у једренском вилајету има 145.000 православних наспрам 53.000 Турака, у подоском и галипољском укупно 131.000 православних наспрам 96.000 Турака. Ту подријечју Турци ваља разумијевати муслимане, који сви нијесу, као што је познато, Турци. Процент турског становништва је дакле знатно мањи него што је предњим бројевима наведен.

Сам дринопољски вилајет има 38.400 кв. километара и 1.028.200 становника. Ако савезници продру са својим захтјевима, онда Турској остаје само 580 кв. км, са 1.262.900 становника, јер је површина европске Турске износила до сада 169.300 кв. километара, на коме простору има 6.130.000 станов. Сада се Турска од те своје области одриче: солунског вилајета од 35.000 кв. километара и 1.380.000 становника; битолског вилајета од 28 хиљада и 500 кв. км, и 84.900 становника; косовског вилајета од 32.900 кв. км, и 1.038.100 становника; скадарског са 10.800 кв. км, и 527.100 становника, што укупно износи 125.100 кв. км, са 3.839.100 становника.

Бројно стање Срба у Угарској и Бановини

Према попису из 1910. године има у Угарској 461.516, а у Хрватској и Славонији 644.955 Срба православне вјере. У области карловачке митрополије има према државном попису 1.106.471 Србин православне вјере, за 57.826 више него 1900. године. То значи да је број православних Срба порастао за пет и по процента, док је број Мађара порастао за 15, Нијемаца за 46, Словака за 26, Румуна за 58, Хрвата за 9, а Русина за 10 процената. С прирастом би могли бити задовољни; он је за цијело нешто већи, бар 6 процената. Прегледајући пописне

податке видјели смо, да је негдје исказан мањи број Срба. Приликом пописа учињене су погрешке. Од укупног броја душа у Угарској чине Срби два и по, а у Хрватској и Славонији 24,6 процента, док су у 1900. години чинили у Угарској 26, а у Хрватској и Славонији 25,3 процента. То значи, да су се остали народи јаче умножили него ми.

У Угарској су Срби по жупанијама и варошима овако распоређени с оне стране Дунава: У барањској жупанији има 12.923 Србина прав. вјере, 158.031 Мађар, 105.941 Нијемац, 9.471 Хрват и око 15.000 Срба римокатоличке вјере (Шокци). У вароши Печују има 125 Срба, а 284 прав. душе. У биоградској жупанији има 592 Србина, око 1000 Шокаца, 183.468 Мађара, 23.727 Нијемаца, 4.278 Словака. У Стоном Биограду има 222 Србина (а 351 душа прав. вјере), 35.354 Мађара, 538 Нијемаца, 239 Хрвата и т. д. У толнавској жупанији има 1167 Срба, 189.521 Мађар, 74.376 Нијемаца и т. д. Сви ови Срби припадају будимској епархији. Осим њих припадају тој епархији Срби у пештанској жупанији и у Будимпешти. У пештанској жупанији има 3895 Срба (а 4928 душа прав. вјере). У самој Будимпешти има 3972 Србина. Али има тамо још Срба, који су стрпани у Бошњаке и друге.

У Бачкој било је 117.854 Срба, 267.714 Мађара, 178.950 Нијемаца, 18.501 Словак, 10.400 Русина, 28.430 Буњеваца и Шокаца. У Сомбору има 11.881 Србин, 10.078 Мађара, 2181 Нијемац, 6151 Буњевац. У Новом Саду има 11.594 Србина, 13.343 Мађара убројивши ту и 2326 Јевреја, 5918 Нијемаца, 621 Хрват, око 200 Шокаца, 321 Русина, 1453 Словака. У Суботици има 3514 Срба, 33.208 Буњеваца, 55.587 Мађара, 1913 Нијемаца. У Баји има 220 Срба (332 душе прав. вјере), 16.796 Мађара, 1735 Нијемаца, 2188 Буњеваца. Према томе у Бачкој има 145.063 Србина прав. вјере, а преко 60.000 Буњеваца и Шокаца. У Сенти има 2020 Срба, 27.221 Мађар, 203 Буњеваца, 177 Нијемаца, а у Мађарској Кањижи 378 Срба, а 16.655 Мађара. У Ходме Зевашархељу има 39 Срба, а у Сегедину 1132 Србина. У обе ове вароши живе скоро сами Мађари. У Сегедину има 113.380 Мађара, 2554 Нијемца, 1152 Србина, 619 Румуна, 160 Словак, у Ходмезевашархељу 61.913 Мађара, 39 Срба, 119 Румуна, 160 Словака, 127 Нијемаца. Број Срба и Румуна у Ходмезевашархељу износи 157, а број православних 477. То значи, да се 220 душа прав. вјере признају за Мађаре.

У бившем Банату Срби су овако распоређени: У арадској жупанији има 322 Србина (од којих 196 у Печки), 78.130 Мађара, 34.330 Нијемаца, 5174 Словака и 229476 Румуна. У Араду има 1816 Срба, 46.075 Мађара, 4365 Нијемаца, 277 Словак, 10.279 Румуна и 305 разних. У чанадској жупанији има 3967 Срба (од којих у Батањи 2576, у Торњи 355, у Мађарској Чанади 616, Нађлаку 251). У крашовско-сјеверинској жупанији има 14.674 Србина, 336.082 Румуна, 33.787 Мађара, 55.883 Нијемца и других. У овој жупанији има неколико хиљада Карашеваца (Срби римске вјере). У тамшској жупанији има 57.821 Србин, 47.518 Мађара, 120.603 Нијемца, 160.582 Румуна, 2612 Словак, у Темишвару има 3482 Србина, 28.552 Мађара, 31.644 Нијемца, 7566 Румуна, 341 Словак, 148 Хрвата и 818 других. У Вршцу има 8602 Србина, 3890 Мађара, 13.556 Нијемаца, 879 Румуна, 127 Словак, 279 других. У Бијелој Цркви има 1994 Србина, 1806 Румуна, 1218 Мађара, 6062 Нијемца, 385 других. У цијелој тамшској жупанији има са Вршцем и Темишваром 69.905 Срба. У торонталској жупанији има 191.036 Срба (одатле у Вел. Кикинди 14.148, а у Вел. Бечкереку 8934), 125.041 Мађар, 158.312 Нијемаца, 15.899 Словак, 86.168 Румуна, 4068 Хрвата, 13.809 других. У вароши Панчеву има 8714 Срба, 3364 Мађара, 7467 Нијемаца, 244 Словака, 769 Румуна, 135 Хрвата, 115 других. У торонталској жупанији с Панчевом има 199.750 Срба, те чине релативну већину. У Великој Кикинди живи 14.147 Срба, 5968 Мађара, 5855 Нијемаца, 436 Румуна, 52 Словака, 333 других. У Великом Бечкереку има 8934 Србина, 9148 Мађара, 6811 Нијемаца, 456 Словака, 339 Румуна, 74 Хрвата, 244 других.

На Ријеци (Фијуми) има 425 Срба (а 995 душа прав. вјере), 24.217 Талијана, 6493 Мађара, 2315 Нијемаца, 162 Словака, 137 Румуна, 12.926 Хрвата, 2336 Словенаца, 240 Енглеца и 238 Чеха. У Хрватској и Славонији има 644.955 Срба према 1.638.354 Хрвата, 105.948 Мађара, 134.078 Нијемаца, 21.613 Словака, 846 Румуна, 8317 Русина и 67.843 других. По жупанијама су Срби овако распоређени: у бјеловарско-крижевачкој 44.533 Србина од 332.592 душе, у личко-крбавској 104.036 Срба од 204.710 душа, у модрушко-рјечкој 74.894 Србина од 221.654 душе, у пожењској 66.783 Србина од 265.272 душе, у сријемској 177.456 Срба од 397.103 душе, у граду Земуну 5653 Србина од 17.131 душе, у varaždinskoј жупанији 2152 Србина од 293.512 душа, у граду Varaždinu 232 Србина од 13.398 душа, у вири-

витичкој жупанији има 43.769 Срба од 241.042 душе, у Осјеку 2880 Срба од 31.888 душа, у загребачкој жупанији 118.661 Србин од 515.014 душа, у граду Загребу 3897 Срба од 79.018 душа. У Сријему са Земуну живи 183.100 Срба 106.198 Хрвата, 68.086 Нијемаца, 29.522 Мађара, 12.841 Словак, 4642 Русина, 87 Румуна, 8248 других.

У варошима Хрватске и Славоније су ови одношаи: Бјеловар 839 Срба, 5270 Хрвата, 332 Мађара, 315 Нијемаца, 27 Словака, 447 других. Копривница 128 Срба, 7138 Хрвата, 271 Мађар, 232 Нијемца, 258 других. Крижевац 149 Срба, 4271 Хрват, 90 Мађара, 108 Нијемаца, 28 Румуна, 255 других. Сењ 80 Срба, 3126 Хрвата, 90 других. Бакар 34 Србина, 1922 Хрвата, 26 Мађара, 19 Нијемаца, 90 других. Брод 734 Србина, 4843 Хрвата, 2538 Мађара, 1551 Нијемац, 50 Словака, 119 Румуна, 51 Русин, 314 других. Пожега 470 Срба, 4119 Хрвата, 408 Нијемаца, 446 Мађара, 295 Чеха, 68 Словенаца, 35 Талијана. Карловци 3536 Срба, 1899 Хрвата, 380 Мађара, 424 Нијемца, 33 Словака, 60 других. Митровица 4878 Срба, 3915 Хрвата, 846 Мађара, 2341 Нијемац, 143 Словака, 15 Румуна, 327 Русина, 444 других. Петроварадин 730 Срба, 3266 Хрвата, 844 Нијемаца, 521 Мађар, 159 Словака, 157 других. Земун 5653 Србина, 2200 Хрвата, 1999 Мађара, 6559 Нијемца, 135 Словака, 76 Румуна 8 Русина, 501 других. Вараждин 232 Србина, 11.497 Хрвата, 585 Нијемаца 471 Мађар, 15 Словака, 598 других. Осјек 2889 Срба, 12.625 Хрвата, 11.269 Нијемаца, 3726 Мађара 108 Словака, 14 Румуна, 11 Русина, 742 других. Карловац 1381 Србин, 13.182 Хрвата, 320 Мађара 412 Нијемаца, 28 Словака 789 других. Петриња, 683 Србина, 4416 Хрвата, 55 Мађара 121. Нијемац, 211 других. Сисек 545 Срба, 6000 Хрвата, 567 Мађара 261 Нијемац, 500 других. Загреб, 3897 Срба, 56.348 Хрвата, 4028 Мађара, 4458 Нијемаца, 123 Словака, 22 Румуна, 46 Русина, 7116 других (5160 Бугара, 131 Пољак и 28 Француза).

Ови бројеви приказују нам, како стојимо бројно. Други пут ћемо приказати колико су Срби напредовали или назадовали.

Слике великих дана

Даци, које сад преживљујемо, пружају небројно дивних слика и прилика. Чини ти се, да су те слике производ бујне умјетничке маште а оне су певити догађаји у народном животу.

У једној биоградској резервној болници хирурзи врше тешку и озбиљну операцију над једним ранјеником. По свршеној операцији, кад је опцији ранјеник дошао понова к себи, подиже се лагано, погледа око себе и узвикну снажно:

— Живјела Србија!

Француз — хирург се улапи. Помислио је, да војник виче од бола, те упита асистента — Србина, шта је војнику.

Овај му објасни:

Странац погледа ранјеника са дивљењем и поштовањем. Видио је, да се налази у једном великом народу у малој држави, и можда је осјетио неправду, коју му наносе они, који га не познају. Суза у правозме оку сјидочила је задовољство, што је притекао у помоћ народу свијесном својих идеала...

Једном војнику, у боју код Куманова, зрно од гранате истјера око. Кад га је један пријатељ упитао: да ли жалити, што је тако жалосно оскаћеп. одговори:

— Не! Желим да што брже оздравим, како би што скорје ставио отаџбини на расположење и ово друго...

У болници лежи ранјени син. Дошла му је мати. Она гледа сина као у сунце, као у извор свога живота. Њен поглед просипа љубав материнску, а старачке руке нежно су се дотикале сина; срећна коса пала јој на зборано чело...

Ранјеник одговори младој болничарки:

— Дабоме, да ћу да се вратим, чим оздравим; — Ако, ако сице! Оздрави ми само па иди! мајци неће бити тешко...

У мајчиним очима видјела се свршена борба и пепео нечага, што је изгорило на жртвенику отаџбине; то је била материнска љубав. Љуба према отаџбини побиједила је...

Така је српска мајка! —

Кад су долазили први ранјеници, сви су трчали да их понуде. Та то су ратници, то су јунаци, они су од смрти били далеко ни колико за даку. Сваки у њима гледа нешто свето, нешто што треба поштовати, и чему се треба поклонити. Та то су наши ранјеници. Грађани су свакодневно посјећивали болнице, пред њима су стајале гомиле свијета и чекале час, да их пусте. Свако је у руци стегао по какав поклон. То чине из љубави, она их гони, и ова је обузела све, све што се зове Србин, па чак и малу дјецу.

Једно дијете, од нешто више од четири године, саслуша о ранјеницима, осјећа дубоку љубав старијих према њима и види како им посе понуде. Оно је имало 5 пара. И у његовој чистој души осјети нешто што га привлачи тиж људима, па потрача и купи грођа за пет пара, дође плаћљиво до болнице, полако уђе унутра и застане пред једном ранјеничком собом. Спази га један ранјеник и зашита:

— Кога тражиш, мали?

Дијете приђе полако до кревета и спусти оно неколико зрна грођа, па истрча на поље. Оно није знало шта је урадио, али је осјетило неку

вепоможљиву радост и неко задовољство што се виђело на њему, јер отрпа кући подскажујући.

То је највећи поклон, који је дав са чистим срцем.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Нова књига. Изаšla је из штампе од Д-р. Анте Тресић-Павичића „Ко не дође на бој на Косово“. Сав приход намењен је српском, црногорском и бугарском Црвеном Крсту. Наклада Адрија Беч — Загреб — Линско, 1913. Цијена 1 круна, с поштарином 1 круна и 10 потура. Адреса за наруџбине: Edition Adria, Wien, II. Taborsstrasse 52. В. Један од најбољих хрватских pjesnika, др. Анте Тресић Павичић, народни посланик, снјевао је pjesме, у којима велича успјехе балканских држава у пошљедњем рату. Пjesме су подијељене у пет одсека. 1 Облаци, 2 Вједурина, 3 Дуси, 4 Оковани, 5 Осветници. У првом одсеку pjesник црта мутне облаке на Балкану, који су пуни муња и громава. Мутни су од суза биједне раје, крвави од тисућа битака, а пуни муња и громава од петовјековне мржње. У другом одсеку приказује патње Хришћана на Балкану и немар Европе. У трећем одсеку јављају се дуси косовских јунака и осветника, који величају слогу балканских држава. У четвртом одсеку приказује осјећаје Хрвата. Нарочито је дирљив говор Зринскога и Милоша Обилића. У петом одсеку величају се успјеси балканских савезника. И овај снјева показује, да је под утиском балканских догађаја и књижевност добила полета. Пригодне pjesме д-ра Тресића-Павичића пуне су родољубивих осјећаја. Стихови су лаки, а језик народни. Стога ова књижица заслужује пажњу српске публике. Штампана је ћирилицом у Бечу, а о трошку Аурела Сергића, бившег издаваоца „Славнишес Таблата“, у неколико хиљада примјерака.

Сабрана дјела Ксавера Шандора-Балскога. Дионичка штампарија Загребу објављује: „У стародревном дворцу Грдицама угледао је Шандор-Балски прво свјетло својега живота. У дворцу том, како сам казује у својој аутобиографији, још нијесу замнијеле иливске дворије и и полазећи од године до године младеначкој доби у сусрет, чуо је и видео многе оне, што су развили заставу хрватског национализма, што су подносили тешке часове апсолутизма. И дораставши до младића и зрелог мужа живио је и сам онај живот нашега народа, који се одликује јуном надом у што боље онамо од осамдесетих година до данас. Ко је чудо, ако је у том очинском дому своје под утицајем брижњог одгоја добио прве победе, да улочи све оне силуете оних људи, што су били на домаку гроба, а којих данас у опште више нема. И Балски је дијелом читавог низа година својега књижевнога рада приказао у својим романима и приповијестима доба нашега препорода, доба најодушевљенијег размаха године 1848. у борби крвавог против настаја на наша народна и стародревна права, приказао је декаденцу те генерације у петдесетим годинама, па све даље, кад се уз промијењене прилике најбоше некадањи заточници Хрватства пред новим културним и политичким ситуацијама, за који нијесу имали практичног разумијевања и у којима су млађи нараштаји пролазили крај тих некадањих првака без осјећаја и без захвалности. Балски је приказивалац умирања једне велике епоке. И ако за ту епоку и нијесмо још нашли прагматичног знаменитог стручњака, који би се дао на посао, да велике идеје хрватскога народа у прошлеме вијеку обради, имамо то приказано у руху умјетничком. Једна побуда више, да тај рад његов наставимо и на знаменитом подручју.

Кроз толико је година Шандор-Балски својим пером био заточником и бориоцем за народне светиње и велику нашу прошлост и у најгорчим часовима он нам је уз љепоту давног поодмаклог доба приказивао и горчину садашњост и савремености. Као реалиста није се жацао у оно доба, кад је почео писати, а било је то почетком осамдесетих година, а гледати истини у дубоке ведре очи њене и оно што је угледао неумољивом снагом својега књижевнога дара износити пред нас. Заиста онда, кад је идеалистички радикализам залио својим високим валовима читаву нашу јавност, Балски је стајао сам, да брани велике културне течевине прошлости без конзерватизма, али са штовањем и топлином својега осјећаја.

Започео је свој рад заносним приказивањем нашега Загорја, његовим од старине ушћуваним обичајима, људима феудалног мишљења и живовања, али демократскога осјећања. У краткој онисом онага никад више враћеног господског милиона, који је нивелација модернога доба часком огланила. Људи су то били са мало резистентне снаге, али са та-

ко симпатичним карактером, тако до-брим срцем, тако племенитим мишљењем — људи у кратко, који су придружили у себи посљедње остатке сјајне добе ancieп regitae.

У великом одушевљењу радикализма, у великом триумфима та дискретна књижевна нота Балскога ипак је побудила већ првим својим приповијестима највеће удивљење. Првим причама, што се тичу старих кровова поломљених загорских племићских курија потиснут је Балски у прве редове наших књижевника. И он је тај рад наставио и кад је све више напшао на отпор са становите стране, он је својим романом „У ноћи“ прорекао двадесет година прије судбину нашој интелегенцији, одгојеној у радикализму без културне подлоге.

Мало но све се збило што је написао у овом својем дјелу. Видио је судбину хрватске интелигенције као Зола што је предвиђао догађаје у Француској у романима „Лурдес“, „Рим“ и „Париз“. И кад је генерација деведесетих година доживјела прва тешка разочарања својега радикализма, кад се она пред великим питањима својега доба и пред брзином живота нашла изненађења, неспремна и снуђена, тад је Балски посегла и опет за прошлосту, те најприје у „Освиту“ а онда неколико година касније, кад су заредале наше културне недаће једна за другом у роману „За материнску ријеч“ диже и соколи нашу клонулу интелигенцију и наше друштво и одушевљеним ријечима позивље младеж, да се угледа у поносне и пожртвовне препородитеље Илирице.

Дијелом читавог књижевног рада Балскога пролази велика културна нота, дубоки домољубни осјећај. Свака страница његових дјела говори нам о томе и бит ће жив споменик, који ће опомињати свакога у нашем народу на најтеже кризе, што смо их проживјели у данашње доба. И за то је вриједно биљежити баш међу нама и у нашим приликама, да се први наш савремени писац одлучио на то, да свој читави големи рад изнесе пред нас у свеукупном издању и модерној опреми. То је зацвијело до сада у нас нечувена згода, а то тим више што се аутор одлучио на то, да издаје сва своја дјела у властитој наклади. Дужност би дашто била, да ова одлука нашега првака на подручју лијепе књиге наиђе на потпору, зато је у првом реду дионичка штампарија уз штампу радо примила и распахавала свеукупних дјела ауторових. Ну гледом на вриједност и знаменовање Балскога, дужност је и у нашега народа, да аутора који се у нас одлучио на издавање свеукупних дјела и подупре. У том ће бити највећа и најљепша задовољштина дана нашем Балском.

Само издање свеукупних дјела Шандора-Балскога бит ће разврстано у пет серија са укупно двадесет и седам свезака. Укупна цијена за претплатнике износиће К. 50. —, која ће се свота моћи намирити: или наједанпут или пригодом излагања сваке серије уз отплату по К. 10. —, или у мјесечним оброчима по 5 круна. И за претплатнике појединих серија учинене су погодности те добивају они 10 посто попусту од књијарске цијене, која је назначена ниже у објави појединих издања уз сваку књигу.

Свеукупна дјела Шандора-Балскога и заћи ће овим редом: Прва серија садржављући: Прва свеска: Под старим кровови К 4. Друга свеска: Из вармеђинских дана К 3. Трећа свеска: Дијелом Дома К 3-60. Друга серија: Прва свеска: Маричон К 2. Друга свеска: У новом дворцу К 3. Трећа свеска: На рођеној груди К 3-50. Четврта свеска: Биједне приче К 2-40. Пета свеска: Тајинствене приче К 2. Шеста свеска: Јанко Бориславић К 3. Седма свеска: Ђурица Агићева К 3-50. Трећа серија: Прва и друга свеска: У ноћи К 5. Трећа и четврта свеска: Радмиловић К 4. Пета свеска: Мале приповијести К 3. Шеста свеска: Морс К 2-50. Четврта серија: Прва свеска: У жуто: кући К 3. Друга свеска: Ирнина удаја — Ђевојачки јади К 2-50. Трећа свеска: Из биљежнице К 2. Четврта свеска: Три приповијести без наслова К 2-50. Пета свеска: Животопис једне Ексцеленције, Барбарскимотиви К 3. Шеста и седма свеска: Оснит К 4-50. Пета серија: Прва и друга свеска: За материнску ријеч К 8. Трећа свеска: Расправе и говори К 3. Четврта свеска: Аутобиографија К 2.

Издање свеукупних дјела Шандора-Балскога бит ће обзиром на наше прилике ванредно јефтино како се то из прегледа најављених издања види, и погодности за плаћање бит ће удешене, да ће и најширим слојевима бити могуће, да наруче ово издање укупних дјела нашега књижевнога првака. Опрема бит ће достојна нашег Балскога; а тисковни завод, што је преузео тисак, опрему и распачавање, гарантује својим дојакошњим издањима, да ни ово не ће заостати за сличним свјетским издањима ове врсте.

Свеукупна дјела нашег првог савременог писца зацвијело ће радосно поздравити онај круг читалаца хрватске књиге, који је додуше данас мален, али ипак већи него што је био онда, кад је Балски први пута узео перо у руке, који данас након тридесет година, што су прошле над нашим главама, читају Балскога другим осјећањем и другим расположењем него у осамдесетим годинама и у почетку деведесетих година. Свеукупна дјела Балскога бит ће један документ наше народне снаге и културне развијености, бит ће мјерилом књижевнога интереса у сваком хрватском domu.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Црвени Крст. Друштво Црногорског Црвеног Крста примило је даље ове прилоге у перперијама:

Одбор Црв. Црв. Крста,* Штелтон (Америка) 500—

Прилози из Грбља и Паштровића, Бока: Перо Греговић 383 99, Марко Живковић 96, Мило Зеновић 96, Саво Давидовић 153 60, Стево Анђус 96, Нико Срзентић 96, Видо Павловић 28 80, Ђуро Медин 24-25, Даро Греговић 24-25, Крсто Миклаповић 20-21, Јово Зеновић 19-20, Крсто Зеновић 19-20, Петар Марковић 65-48, Марко Бајковић 43-65, Ђуро Ерцеговић 40-42, Мићо Поповић 40-42, Нико Вујашковић 40-42, Нико Бајковић 21-83, Мића Кнежевић 21 83, Мило Шкопеља 21-83, Јово Петовић 20 20, Стево Бућин 20-20, Марко Бећир 20 20, Јово Бајковић 20-20, Илија Ерцеговић 21 83, М. Бајковић 10 92, Филип Дабушко 21-83, Филип Печић 20-21, Лазар Лазаревић 20-21, Перо Бућин 10-92, Нико Бућин 10-11, Нико Петовић 10 11, Лазар Лечић 10-92, Перо Пејовић 10-92, Перо Бајковић 9 60, Станко Греговић 12-13, Иво Греговић 12 13, Бошко Куљача 21-83, Ђуро Зеновић 9-60, Нико Срзентић 9-60, Крсто Павловић 9-60, Видо Зеновић 9-60, Крсто Голиш 9-60, Марко Анђус 9-60, Павле Срзентић 9-60, Андрија Зеновић 9-60, Перо Анђус 9-60, Јово Анђус 9-60, Марко Рађеновић 9-60, Видо Бајић 12-13, Илија Бајић 9-59, Мило Рафаиловић 9-59, Лука Чучук 9-59, идо Срзентић 9-59, Лабуд Срзентић 9-59, Саво Павловић 8-08, Лука Калађурђевић 8-08, Крсто Перазић 8-08, Иванаци Перазић 19-20, Лука Датковић 8-08, Андрија Чучук 8-08, Лазо Калађурђевић 8-08, Јово Голиш 4-04, Јаков Срзентић 4-04, Перо Андрић 4-04, Јово Зеновић 6-06, Лука Зеновић 4-04, Јово Срзентић 4-04, Митар Радовић 8-08, Стијено Греговић 2-02, Широ Анђус 4-04, Ђуро Рафаиловић 4-04, Ђуро Павловић 5-56, Никола Боговић 4-04, Нико Срзентић 4-04, Ђуро Перовић 4-04, Перо Перовић 4-04, Саво Греговић 4-04, Јово Миковић 4-04, Димитрије Боћков 4-04, Иво Срзентић 4-04, Јашо Митровић 4-04, Лука Љубиша 4-04, Васо Радовић 4-04, Иво Фажо 2-02, Иво Греговић 4-04, Веселин Јовановић 4-04, Јаков Рађеновић 4-04, Саво Миковић 4-04, Крсто Андрић 4-04, Митар Рафаиловић 2-02, Нико Ђурашевић 4-04, Перо Рађеновић 2-02, Марко Војинић 4-04, Лука Војинић 4-04, Илија Рафаиловић 4-04, Митар Бећић 2-02, Лазо Рафаиловић 1-01, Ђуро Кентера 2-02, Мило Миковић 2-02, Ђуро Кажанегра 4-04, Илија Рађеновић 2-02, Томо Кажанегра 2-02, Широ Кажанегра 2-02, Васо Кажанегра 4-04, Перо Куљача 2-02, Неђељко Драшкичевић 4-04, Томо Склендер 4-04, Митар Миџор 2-02, Илија Павловић 4-04, Нико Куљача 4-04, Видо Крута 4-04, Даро Кажанегра 4-04, Иво Рађеновић 2-02, Јоко Рашковић 4-04, Нико Ђиђиновић 9-10, Нико Деђић 5-05, Нико Томовић 5-05, Јоко Поповић 6-06, Иво Рацковић 4-04, Милан Новаковић 20-21, Александар Мућановић 10-11, Лазо Крстић 2-02, Стево Билар 4-04, Раде Поповић 4-04, Марко Микијељ 4-04, Лука Срзентић 4-04, Луи Стеван Обрадовић 5-05, Андон Шаннер 4-04, Душан Вуковић 20-21, Илија Поповић 4-04, Мило Марцковић 4-04, Јово Рађеновић 9-60, Вуко Рашковић 96, Антон Фабрис 19-50.

Владимир Гвозденовић свештеник, Мостар 11, Чешка Беседа, Загреб 64, Иво Цитико, Биоград 9-60, „Новоје Време“, Петроград 1899-55, Чиновници Земске Управе, Полтава 91-35, Руски Црвени Крст, Петроград 508-25, Ученици II Гимназије, Одеса 25, Учители и ученици осн. школе, Јекатаринослав 15.

Прилози из Douglas Alaska, (Америка) Нико Бајковић 100-44, Ђуро Милинић 100-44, Станко Паралид 31 85, Јово Бућинић 44-50, Вуко Мазарак 49, Нико Дабиновић 49, Лука Мартиновић 49, Јово Миковић 24-50.

Никола Шотра, Херцеговини 30, Варошска општина, Самара (Русија) 2518, Одбор за сакупљање прилога, Краља 105 84, Ђуро Јанатовић, Шутњар 1-50, А. Богдановић, Градиште 10, Срп. правосл.

* Исти одбор послао је раније у два пута по 250 Перл, које је било објављено у бр. 52 и 53. „Гл. Црногорца“ за 1912. год. на име Priv. Ceska Unionbank, Prag.

општина, Градиште 25, Јован и Марија Прица, Коренина 12-50.

Прилози из Кињачке: Милутин Рашковић 5, Милина Мусулим 1, Јован Црљенић 0-50, Милош Пешкир 0-50, Ђуро Беќић 0-50, Васо Беќић 0-50, Вујо Беќић 0-50, Анђа Црљеница 0-20, Милан Костреш 0-20, Тешо Црљеница 0-15, Јандрија Црљеница 0-10.

Одбор Црв. Црв. Крста, Бујенос Ајрес 5185-60, Централни комитет срп. и црн. црв. Крста, Rosario De Santa Fe 3820, Сирци настањени у Жаксонвилу, Флорида 493-30, Стево Поповић и Никола Суђевић, Глина (Хрватска) 347-52, Српски Нар. Одбор, Њујорк 7335, Олга Гринчић, Полтава (Русија) 125, Марија Ширшова, Петроград 88-83, Танасије Миле и Станко Облаковић, Бандра 4-48, Коста Ђорђевић, Слун 10, Никола Дурман, Барово 1-50.

Прилози, сакупљени у Читлуку: Срп. Земљ. Задруга 7-50, Данило и Ангелина Богдановић 3, Ђуро Кричковић 2-50, Јанко Вујиновић 2-50, Петар и Милка Вујиновић 2, Божо Рајчевић 1-50, Марко Крајиновић 1-50, Бранко Богдановић 1, Милан Кричковић 1, Димитар Рајчевић 1, Јека Крајиновић 1, Ђукан Јанић 1, Лука Крајиновић 1, Свето Крајиновић 1, Ђурађ Рајчевић 1, Стојан Крајиновић 1, Саво Крајиновић 0-50, Јања Крајиновић 0-50, Прили Крајиновић 0-50, Дања Крајиновић 0-50, Илија Крајиновић 0-50, Илија С. Крајиновић 0-50, Саво Кричковић 0-50, Никола Кричковић 0-50, Бранко Кричковић 0-50, Анђелија Пјевац 0-50, Аница Пјевац 0-50, Миле Пјевац 0-50, Јања Пјевац 0-50, Бојана Пјевац 0-50, Тоде Рајчевић 0-50, Јела Крајиновић 0-50, Стојан Јанић 0-50, Димитар Рајчевић 0-50, Божо Рајчевић 0-50, Сара Рајчевић 0-50, Аница Рајчевић 0-50, Марија Крајиновић 0-50, Божо Пјевац 0-50, Крста Рајчевић 0-50, Никола Пјевац 0-50, Димитар Рајчевић 0-50, Марга Рајчевић 0-50, Јован Рајчевић 0-50, Милица Рајчевић 0-50, Петар Рајчевић 0-50, Сара Пјевац 0-50, Петар Крајиновић 0-50, Никола Крајиновић 0-50, Исо Кричковић 0-50, Суја Чубило 0-50, Стевило Пјевац 0-50, Давид Кричковић 0-50, Анђа Пјевац 0-25, Тодор Подкоњак 3, Никола Подкоњак 2-50, Милка Подкоњак 3-50, Јеке Подкоњак 1, Тодор Подкоњак 1, Јово и Андрија Подкоњак 1, Пера Пјевац 0-50, Соко Пјевац 0-50, Мика Пјевац 0-50, Милош Подкоњак 0-50, Саво Подкоњак 0-50, Милка Подкоњак 0-50, Ваја Подкоњак 0-50, Јован Подкоњак 0-50, Васо Подкоњак 0-50, Илија Подкоњак 0-50, Сока Подкоњак 0-30, Марга Пјевац и Би-ка Подкоњак 0-40, Дане Јовић 1, Ђурађ Јовић 0-50, Аница Крајиновић 1, Андрија Подкоњак 1.

Преко др. М. Чингија Дубровчани у Лими (Перу) 2000.

Борис Попов 171 09.

Послани из La Touche, Аласка (Америка): Митар Анђелић, Мирко Бурашевић, Лука Радовић, Ђорђе Мишовић, Милан Вуратовић и Мићо Царић 146-90.

H. F. Virén, Кронштадт 250, Ђуро Каме-нарновић, Тргг 1727-06, Ученици основне школе, Кишињов 12-50, Администрација „Руске Ријечи“, Одеса 166 75, The Foreign Press Association, Лондон 2400, Редакција листа „Архангелск“, Архангелск 87 88, Друштво милосрдних сестара Св. Ђорђа, Петроград 101-33, Ученици основне школе, Измаил (Русија) 2-50, Евгеније Поповић, краљ. консул, Рим 12-29, Галанти, Мађерата (Италија) 25 52, Др. Д'Елија Налул 378, Њ. Вел. Царица Елеонора, Софија 1577-57, Одбор за сакупљање прилога, Варајдин 456-86, Г-ђа Ладиженска и г. Јанушевски, Саратов 250, Особље женске гимназије, Јелисаветград 37-50.

Приватни огласи

Giudizio arbitrale della Camera di commercio e d'industria e della Borsa mercantile in Fiume Causa No. 500/11.

EDITTO

Di parte di questo Giudizio arbitrale si rende noto a Ahmet Lukacevic, negoziante in Podgorica (Montenegro), aver la ditta Mohovich & Chersich in liq. in Fiume prodotto contro a lui petizione pto pto di Cor. 6300. — c. s. c. — Per la trattazione meritoria della causa fu indetta udienza in questa sede per il giorno di martedì 18. marzo 1913. alle 11 1/2 antim. — Si notifica contemporaneamente al querelato che, a sensi del § 17. Reg. G. A., gli venne deputato a curatore d'ufficio il signor Nicolò Cartesio, negoziante a Fiume, al quale avrà da far pervenire le proprie istruzioni, a meno che non preferisca di scegliersi altro suo rappresentante, nel qual caso dovrà indicarne il nome, in tempo utile, a questa parte, poiché diversamente il procedimento sarà condotto di confronto al curatore d'ufficio. — Fiume, 29. gennaio 1913.

Dalla Camera di Commercio e d'industria in sede di Giudizio arbitrale Il Presidente del Consesso Celso Rudan m. p.

Il Segretario P. 252, бр. 19, 1,1 Ad. E. Gotthardi m. p.